

Forfatter: Helgesen, Poul

Titel: Skrifter af Paulus Helie 1. Bind / ved Marius Kristensen. - 1932 Udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Citation: Helgesen, Poul: "Skrifter af Paulus Helie 1. Bind / ved Marius Kristensen. - 1932 Udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab", i Helgesen, Poul: *Skrifter af Paulus Helie 1. Bind / ved Marius Kristensen. - 1932 Udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab*, udg. af P. SEVERINSEN , 1932-1948, s. 285. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-helgesen01-shoot-idm140085695185776.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Skrifter af Paulus Helie 1. Bind / ved Marius Kristensen. - 1932 Udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

3 Erasmus: En cristen Førstis Lære. 1522. | Utrykt. Tekstgrundlag: Hdskr. Ny kgl. Saml. 247,4, samtidig Renskrift, med Paulus Helies egenhændige Rettelser. Disse er altid angivne, medens Skrivers egne Rettelser kun undtagelsesvis er medtagne. Mindre Ændringer i Tegnsætningen og Tilføjelse af ø-streg er ikke angivne. Sammenlignet er Udgaven, Roskilde 1534 (cit. 1534), som vil blive trykt i sin Helhed i 5. Bind.

5,1 Høybaarin] *Init. mgl.* | 5,11 bwdhet)] *Parentes mgl.* | 8,32 hemmerigis] *Hdskr. -rigz (el. -riget).* | 9,4-5 igni combusti] *Rett. af P. H. fra in antiquo foro ciuitatis Haffniensis per ignis conflagracionem.* | 11,2 Hwor] *Init. mgl.* | 11,6 giort)] *Parentes mgl.* | 11,6-7 som een ... natwr] *Rett. fra Men then som tæckelig oc sagtmodig natwr haffwe.* | 11,14 og] *Saal. hdskr.* | 11,24. gaghen] *Saal. opr., utydelig Rettelse.* 1534: gaffn. | 12,9 omvændis] *Hdskr. omvændis.* | 13,11 belede, stytther] *Fejl for belede-st.; Erasmus: statuæ; men 1534 som her.* | 14,24 i] *Urettet Skrivefejl?* 1534 *mgl.* | 15,4 for ... æn] *Rett. fra at hade . . men.* | 15,10 omgengisse] *Overstreget.* | 15,22 bliffue] *Hdskr. biffue.* | 16,12 salighed] *Rett. ved Overstregning fra lyksalighed.* | 16,21 gerighed.] *Herefter mgl.* meer till fred end till orlog, meer till wanmectighed end till wredelighed (*Saal. 1534 og Erasmus.*) | 17,13 flij der] *Hdskr. flijder.* | 18,10 til] *Tilf. af P. H.* | 18,27 ffordærffwer] *Hdskr. ffordæffwer.* | 18,29 konge børen] *Rett. af P. H. fra kongelig(?)* | 20,31 stoore] *Fejl i hdskr. for større (1534).* | 26,21,22 al] *Urettet Skrivefejl?* 1534. *mgl.* | 22,19 død] *Tilf. af Udg.* | 24,16 al] *Urettet Skrivefejl?* 1534 *mgl.* | 25,6 i] *Ber vist slettes, men 1534 wdi.* | 26,20 purpur,] *Komma Skrivefejl ved Linieskifte.* | 26,27 fæderlig] *Rett. fra farlig.* | 27,11 klæd] *Hdskr. klæld.* | 27,15 konge ... æst] *Tilf. af P. H.; Læsemaaden thu usikker, maaske dhu, det meste af I. Bogstav bortskaaret.* | 27,30 holle] *Tilf., vist af P. H.* | 28,13 hørir] *Tilf. af Udg.* | 29,32 Nota bene] *Tilf. af P. H.* | 30,2 rætfærdigheed, baade] *Fejl for rætfærdigheds baade, men = 1534.* | 30,10 dhin wredhe] *Rett. fra dhem wredhe, men er vist Fejl for dhin wreth; Erasm. injuriam; men 1534 wrede.* | 32,30 fordi] *Herefter at udstreget.* | 33,13 wkysk] *Hdskr. wksk.* | 34,1 fordi] *Tilf. af P. H.*

| 34,28 ting] *Rett. fra tingest.* | 35,5 kant] *Tilf. af P. H.*

| 35,14noghden] *Rett. af P. H. fra inghen.* | 35,16 schalke] *Rett. af P. H. fra falske.* | 36,30 ær] *Hdskr. æ.* | 36,31 fra] *Rett. af P. H. fra fraa(?).* | 37,25 waare] *Rett. af P. H. fra wore.* | 37,26 spare] *Saal. P. H., det opr. utydeligt.* | 38,7 een] *Tilf. af P. H.* | 38,14 een] *Tilf. af P. H.* | 38,22 nw] *Tilf. af P. H.* | 38,31 inthet] *Tilf. af P. H.* | 39,6 han] *Tilf. af P. H.* | 39,12 skælnæ] *Rett. af P. H. fra skillie.* | 39,30 aff] *Rett. af P. H. fra met grum.* | 40,4 dhe] *Tilf. af P. H.* | 40,10 den] *Skrivefejl for dem; 1534: thenom.* | 40,25 hielpe] *Rett. af P. H. fra helpe.* | 40,32-41,1 hwilket ... rede løn] *Rett. af P. H. fra hoss hwilket løn ær altid redhe till dhem som gode ære til: [hwi]lket som altid [haff]wer løn til dhem [som] ere gode, men dette er igen overstreget, og den ny Rettelse indført. Nogle Bogstaver i den første Rettelse er bortskaarne, og af den anden er maaske kun de to sidste Ord med P. H.s Haand.* | 41,6 sijn] *Rett. af P. H. fra sith.* | 42,13 falsk] *Rett. fra falskheed.* | 42,18 falske] *Skrivefejl for schalke? (saal. 1534), jfr. 35,16 og næste Note.* | 42,27 schalke] *Rett. fra falske under Skrivningen.* | 43,8 oppaa] *Tilf. af P. H.* | 43,25-26 wsamdrægtighed] *Hdskr. wsamdræg||hed.* | 43,26-27 lader... ting] *Rett. af P. H. fra hader han dhem strax, oc aff taale dhed, fordi at han weed at saadan tingest.* | 44,6 ting] *Rett. fra tingest; ligesaa 45,16; 54,19.24; 56,14; 58,18.21; 60,16; 79,28.* | 44,27 mægtig] *Rett. fra des mægtigere.* | 44,29-30 han well wed] *Tilf. af P. H.* | 45,8 bijer] *Rett. af P. H. fra bii.* | 287 45,17 saa] *Tilf. af P. H.* | 46,1 imago] *Herefter overstreget pictatur.* | 46,16 edert] *Rett. af P. H. fra edre(?).* | 47,17 hwstrwr] *Rett. af P. H. (fra hwstruwr?).* | 47,23 hooss] *Rett. af P. H. fra hwss.* | 47,26 sijne] *Rett. af P. H. fra syn.* | 48,23 oc(l)] *Rett. af P. H. fra at.* | 48,30 strax ... ny] *Rett. af P. H. fra strax paa dhet ny hungrir igen.* | 49,2 schall] *Derefter overstreget mennisken oc.* | 49,10 meer] *Tilf. efter Skrivningen.* | 49,23 er] *Tilf. (af P. H.?).* | 49,28 staar] *Rett. af P. H. fra stoor.* | 50,26 eens] *Rett. af P. H. fra dheris.* | 50,20 forderffwe] *Rett. af P. H. fra fordhriffue(?).* | 51,12 andhen] *Rett. af P. H. fra andre.* | 51,18 han . . . folk] *Tilf. af P. H.* | 51,25 dher] *Rett. fra den som.* | 51,31 f'aa] *Tilf. af P. H.* | 52,1 seeder] *Rett. af P. H. fra sædher.* | 52,6-7 saadan... skalkhed] *Rett. af P. H. fra des regementhe met falskhed.* | 52,25 ganghet] *Rett. af P. H. fra goed(?).* | 53,3 forfarin] *Hdskr. forfarinn.* | 53,22een(2)] *Rett. fra leesage.* | 54,12 skalkagtig] *Rett. af P. H. fra falskagtig.* | 54,23 dhet] *Tilf. af P. H.* | 54,25 ond] *Rett. af P. H. fra wnd.* | 54,29 baand] *Rett. af P. H. fra bwnd.* | nar] *Tilf. af P. H.* | 55,8 nota] *Tilf. af P. H.* | 55,17og 18 om] *Rett. af P. H. fra offwer.* | 55,24 gwds] *Hdskr. gwd.* | 56,5 ond] *Rett. fra gwod (af P. H.?).* 56,13 waare] *Rett. af P. H. fra ær.* | 56,14 nota] *Tilf. af P. H.* | 56,26 oc] *Rett. af P. H. fra dhet.* | 56,27 een mantz] *Rett. af P. H. fra ær,* | 57,1 herredømme] *Rett. af P. H. fra herredom.* | 57,2 alle, oc dhet] *Rett. af P. H. fra alle sammen, oc dher.* | 57,3 dhet] *Rett. af P. H. fra hwn.* | 57,5 dhet] *Tilf. af P. H.* | 57,11 gaa] *Tilf. af P. H.* | 57,31 at... creatur] *Tilf. af P. H.* | 58,1 maade] *Tilf. af P. H.* | 58,9 inghen] *Tilf. af P. H.* | 58,14 hooss] *Rett. af P. H. fra hws.* | 58,19 wil] *Tilf. af P. H.* | 58,20 een] *Rett. af P. H. fra æn.* | 58,25 nota] *Tilf. af P. H.* | 58,27 saa] *Hdskr. vist soa.* | 59,10 heedinske] *Rett. (af P. H. ?) fra heedniske.* | 59,17 konge] *Tilf. (af P. H.?).* | 60,30 een] *Tilf.* | 69,32 haffde hanwm] *Rett. af P. H. fra hanum haffde.* | 61,7 dw] *Tilf.* | 61,20 een] *Tilf. af P. H.* | 61,22 han] *Tilf. af P. H.* | oc] *Tilf. af P. H.* | 61,32 ij blant] *Tilf. af P. H.* | 62,9 alle... fornymmer] *Rett. af P. H. fra fornymmer alle creatur.* | 62,18 dijth] *Rett. af P. H. fra thet.* | 64,11,12og19 288 cristen] *Rett. fra cristne.* | 64,20 ffbrdi at] *Herefter glemt han (saal. 1534).* | 64,25 saa] *Tilf. af P. H.* | 64,30-31 icke ... dhem] *Rett. af P. H. fra dhem icke halffdelin.* | 65,14 men] *Hdskr. met.* | 65,23 konge] *Hdskr. kongis.* | 65,28 dith] *Rett. af P. H. fra dhet.* | 66,7 bør] *Hdskr. bor.* | 67,5-6 dith eghet] *Rett. af P. H. fra thet.* | 67,16 at] 1534: oc. | 67,18 gangne] *Snarere gagene, vist rettet under Skrivningen fra gagen.* | 68,8 dith] *Rett. af P. H. fra dhet.* | 68,10 maadelige gode] *Rett. af P. H. fra mandelig wksyllige.* | 68,16 da] *Tilf. af P. H.* | 68,29 dhen] *Hdskr. dhem.* | 69,11 moo] *Rett. af P. H. fra met.* | 69,24-70,1 Exempil... lære] *Dette Stykke staar ogsaa i Hdskr. Bl. 49b,*

hvor det er overstreget, ordret som her. | 71,13-14 icke megett] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 71,23 at] *Tilf. af P. H.* | 71,24 dher] *Rett. fra dhet.* | 71,32 høffwitzmand] *Hdskr. snarest hæffwitzmand.* | 72,1 gjorde] *Hdskr. gorde.* | 72,3 dhit] *Hdskr. dhet.* | 72,23 hanwm] *Herefter overstreget dhet.* | 73,2 forswffid] *Rett. af P. H. fra forswfed(?).* | 73,13 synlige] *Rett. fra syndelige.* | 74,20 *Se Noten til 69,24.* | 74,24 halsbaand] *Overstreget og forsynet med Henvisning, men ingen Rettelse indført; 1534 som her.* | 75,2 at] *Tilf. af P. H.* | 75,29 noken] *Saal. hdskr.* | 75,30 at] *Hdskr. at at ved Linieskifte.* | 76,1 ære] *Tilf. af Udg.* | 76,17 er] *Tilf. af P. H.* | 76,20 kase] *Tilf. af P. H.* | 77,9 sannelige] *I Hdskr. med stort S, saa der burde vare sat Skilletegn. 1534 har Spørgsmaalstegn.* | 78,26 gaar] *Rett. af P. H. fra ær.* | 79,18 kommer] *Tilf. af P. H.* | 79,21 Fordi... rette] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 80,17 fwlhed] *Rett. af P. H. fra slemhed.* | 83,13 føge ting] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 83,14 falskir] *Hdskr. falkir.* | 83,14-15 straffis] *Hdskr. traffis.* | 83,17 Oc gud...] *I Randen Nota.* | 86,12 sware] *Hdskr. swære.* | 88,16-17 opnæffnis] *Hdskr. snarest opnæmffnis.* | 88,19 ær jeg] *Rett. fra han ær, men Overstregningen af han er glemt.* | 88,27strax] *Tilf. af P. H.(?).* | 88,30 *I Randen senere tegnet H S S (fra neden opad).* | 89,4 bebwnne] *Hdskr. bedwnne, 1534 besorne.* | 89,5 konge] *Tilf. af Udg.* | 89,8 hanwm] *Hdskr. hanwmz (hanwmet?).* | 89,13 bøgher] *Hdskr. bogher.* | 89,28 ond] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 90,11 at] *Fejl for aff (saal. 1534).* | 90, 30 meningher] *Hdskr. menigher.*

289

| 91,1 merkeligere] *Hdskr. merkelige.* | 91,21 *till]Fejl for tiid (aff gammill tiid 1534).* | 91,24 dher faare] *Tilf. i Hdskr.* | 93,26 aller] *Foran Ordet udstreget ald; jfr. 21,22, 24,16.* | 94,24 bliffwe] *Hdskr. bilffwe.* | 94,32 konge] *Hdskr. konger. 96,2 kænner] Rett. fra kæmmer.* | 96,22 gør] *Saal. Hdskr.*

| 97,6 gagen] *Snarere gangn; ligesaa 103,29.* | 97,24-25 Schal... visdom] *Fejlagtig Gentagelse af 74,21-22.* | 98,5-6 hwilken] *Fejl for hwilke(?).* | 98,16 hwes] *Til dels overstreget, men ingen Rettelse indført.* | 99,2 konghen] *Hdskr. koghen.* | 99,15 goth ær] *Hdskr. goth ære.* | 100,5 oc] 1534: at. | 100,28 lange] *Rett. fra lande.* | 101,7-8 wrdning] *Rett. fra wurdning (1534 acht).* | 101,31 fødis] *Hdskr. fodis.* | 102,16 lære] *Saal. Hdskr.* | 102,22 smigkerii] *Saal. Hdskr. (jfr. L. 9); 1534 smyckery.* | 103,6 noket] *Saal. Hdskr. 103,32 wdhi] Hdskr. wdhen.* | 104,6 forste] *Fejl i Hdskr. for første.* | og] *Rettet (ufuldstændigt) fra op til o c (eller og), næppe til at (som 1534 har).*

| 104,28-29 Sielsins ... swndhed,] *Tilf. af Udg. efter 1534.*

| 105,3 han] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 105,5-6 om ... men] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 105,9 og] *Saal. Hdskr.* | 105,11-12 meeningheed] *Saal. ogsaa 147,4.* | 105,17 folket] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 106,16 i] *Hdskr. i i ved Linieskifte. 106,18 tratthere] Saal. Hdskr. for trachthere.* | 107,5 bescriffwe] 1534 bedriffue, *Erasmus: reniti.* | 107,8 gammill] *Hdskr. gammll.* | 108,3 hans skat] *Hdskr. han skat.* | 110,15 kleder] *Hdskr. kledre, 1534 klede.* | 112,12-13 han... sætthe] 1534 mand ... acte. | 113,1 wndersotte] *Hdskr. wndersøtte.*

| 113,6 gøre] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 114,11 og 114,28 som] som som ved *Linieskifte, men det sidste overstreget.* | 114,27 møget mænd] megen low, men 1534. | ær] *Hdskr. ære.* | 115,15 men] *Hdskr. met.* | 115,17 høwisth] *Hdskr. howisth.* | 116,22 men] *Hdskr. met.* | 118,12 pijnes] 1534 pyne. | 118,19 aff] *Bør udgaa; mgl. 1534.* | 119,12 een] *Hdskr. ee.* | 121,26 saa] *Derefter har Hdskr. Komma, som burde være beholdt.* | 121,28 wanwittig] *Rett. fra wanwittighed.* | 122,11 kan] *Hdskr. kan han.* | 123,28 æn dhe] *Rett. af P. H. fra ær thet.* | 124,12 wd] *Fejlagtigt paabegyndt wden, bør slettes.* | 125,19-20 anthen] *Hdskr. anhet.* | 125,20 konghen] *Maaske tilf. af P. H.* | 126,23 møghen] 1534 meget. | 126,29 konghens] *Hdskr. 290 konghen.* | 127,30 kand inghen hielpe] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 128,24. hæffne] *Hdskr. hæffen.* | 129,10 hørís] 1534: holdis. | 129,19 met] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 130,23 meeningher] *Hdskr. meenigher.* | 130,31 kaagher] *Hdskr. kaagher, 1534 kaagler.* | 130,32 ær] *Hdskr. ære.* | 131,8 dher] 1534: then som. | 131,23 thet] *Rett. i Hdskr. til the (=1534).* | 132,5 hand] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 133,6 lyder] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 133,21 møghen] 1534: megett.

| 134,28 fordom] *Fejl i Udg., Hdskr. for dom.* | 135,21 han] *Hdskr. kan.* | 136,13 mod] *Herefter udeladt at i Udg. (efter 1534).* | 138,10 tyrkir] oc tilf. 1534. | 138,12 bierg] *Rett. af P. H. fra biægriq.* | 139,2 at] *Rett. af P. H. fra oc.*

| 139,4 Konge gifftermaal] *Nyt Afsnit i Hdskr. (og 1534).* | 139,9 wæll] *Fejl for wall? 1534: skell, Erasmus: delectum.* | 141,30 kan] *Tilf., maaske af P. H.* | 142,3 meening] *Hdskr. meenig.* | 142,29 persaris] *Fejli Udg. for Persarum.* | 143,4 fordærffwe] *Fejl i Hdskr. for fordreffue (saal. 1534).* | 143,11 som ær] *Hdskr. som ære.* | 143,29 saa ... øre] *Tilf. af Udg. efter 1534.* | 144,1 øffwer] *Hdskr. offwer.* | 144,5 meeningher] *Hdskr. meenigher.* | 145,27-28 anrørindis] *Saal. 1534, Hdskr. awrørindis.* | 147,4 rneeningheed] *Saaledes Hdskr., jfr. 105,12.* | 147,9 dhet] *Rett. efter 1534; Hdskr. dher.* | 147,28 widh] *Hdskr. w widh.* | 148,8 nogher] *Eller: noghre, Hdskr. forkortet.* | 148,19 offwer lægge se] *contempletur Erasmus; 1534: offuerweye seg; | 150,19 leedhe] Herefter mgl. vel seg, jfr. 1534.* | 150,29 fordømmer] *Hdskr. fòrdømmer.*

| 1511,15 Som] 1534: Somme; Erasmus: Quædam. | 151,20 malem] *Eller malmm (forkortet).* | 152,16 sag] *Hdskr. sagt.*

| 153,1-4 dha . . . ræth] *Tilf. i Randen; manghen (l. 3) tilf. af Udg. efter 1534.* | 153,15 fare] *Tilf. af Udg.*

efter 1534. | 155,17 mange] Tilf. af Udg. efter 1534. | 155,18 søss] Hdskr. siøss. | 156,1 førmøghet] Saal. Hdskr., jfr. 150,19. | 156,2 dheris] Hdskr. aff dheris. | 156,18 alle feyde] Tilf. af Udg. efter 1534. | 156,20 ware] 1534: wore. | 156,28 cristhen] Tilf. af P. H. | 156,30 Salomonem] Hdskr. Salomonen. | 157,1 dømmir] Erasmus: censes; 1534: raader. | 157,7 folk] Tilf. af Udg. efter 1534. | 158,5- 6 oc ... Nar] Saal. Hdskr. for Oc ...nar. | 158,6 att] Tilf. af Udg. efter 1534. | 158,26 oc(1)] 291 Hdskr. om. | 158,27 soin] Opr. skr. som, rett. til siin (siden?) eller soin; 1534: saa. | 158,29 at wij] Tilf. af Udg. efter 1534.